

Калинець Наталія Ігорівна,
аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВІДНОСИН ОРГАНІВ
ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Розглянуто організаційно-правове регулювання як цілісну систему, невід'ємним елементом якої є реалізація прав та обов'язків органів місцевого самоврядування. Проаналізовано проблеми, пов'язані з недосконалим розподілом сфери компетенції між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Представлено складові механізму реалізації повноважень органів публічної влади на регіональному рівні та запропонована узагальнена модель процесу реалізації даних повноважень, вдосконалення інституту делегування повноважень.

Ключові слова: організаційно-правове регулювання відносин місцевого самоврядування, реалізація, повноваження, процес реалізації повноважень, публічна влада, делегування, взаємодія, компетенція, функції.

Kalynets Nataliya

**INSTITUTIONAL BASICS OF RELATIONS OF EXECUTIVE
AUTHORITIES AND LOCAL AUTHORITIES AT THE REGIONAL LEVEL**

The article deals with the analysis of modern approaches to improvement of the mechanism for providing administrative services by executive authorities and executive bodies of local self-government. The problematic issues are considered and the construction of an open system for providing administrative services by public authorities is offered. The perspectives on the formation of quality management systems, common for both local self-government bodies and local executive authorities, are analyzed.

The problematic issues of responsibilities of local government bodies for realization of own and delegated powers are considered. The directions for improvement of regulation of responsibilities of local government bodies in Ukraine increasing the role of territorial communities in realization of these responsibilities are proposed.

The perspectives on the formation of quality management systems, common for both local self-government bodies and local executive authorities, are analyzed.

Keywords: organization of interaction, local self-government bodies, local executive authorities, administrative services, quality management system, powers, competency, interaction.

Калинец Наталья Игоревна

**ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОТНОШЕНИЙ ОРГАНОВ
ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ И ОРГАНОВ МЕСТНОГО
САМОУПРАВЛЕНИЯ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ**

Рассмотрено организационно-правовое регулирование как целостная система, неотъемлемым элементом которой является реализация прав и обязанностей органов местного самоуправления. Проанализированы проблемы, связанные с несовершенным распределением сферы компетенции между местными государственными администрациями и органами местного самоуправления. Представлены составляющие механизма реализации полномочий органов публичной власти на региональном уровне и предложена обобщенная модель процесса реализации данных полномочий, совершенствования института делегирования полномочий.

Ключевые слова: организационно-правовое регулирование отношений местного самоуправления, реализация, полномочия, процесс реализации полномочий, публичная власть, делегирование, взаимодействие, компетенция, функции.

Постановка проблеми. Публічна влада може здійснюватись двома шляхами – безпосередньо населенням (народом у цілому чи територіальними громадами) або через відповідні інституції, які називаються органами публічної влади. В залежності від форм публічної влади розрізняють органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Органи публічної влади являють собою внутрішньо узгоджену і взаємопов'язану у своїх елементах систему.

Поява і розвиток інституту місцевого самоврядування зумовлені усвідомленням суспільством того, що зміцнення державної влади в центрі не може бути ефективним і корисним для суспільства в цілому без її одночасної децентралізації, функціонування первинних територіальних громад, об'єднаних певними спільними місцевими інтересами.

Проблему реалізації повноважень органів публічної влади на регіональному рівні доцільно розглядати в рамках вчення про правове регулювання, враховуючи те, що кінцева мета в цьому випадку полягає в наданні відносинам, що виникають на регіональному рівні більшої впорядкованості у вигляді правових норм, а потім реалізація цих норм в життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реалізації повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади вивчали науковці Є. Бабенков, І. Грицяк, І. Дегтярєва, В. Лучин, В. Любченко, В. Мелашенко, О. Сушинський та інші, проте сучасний стан місцевого самоврядування, конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на регіональному рівні викликає необхідність більш широкого дослідження процесу механізму реалізації повноважень органів публічної влади, що і є метою статті.

Розбудова місцевого самоврядування – один з пріоритетних напрямків формування демократичної соціальної правової української держави. Проте сучасні політико-правові реалії функціонування цього інституту характеризуються дисбалансом у відносинах органів місцевого самоврядування та органів державної влади, який переростає в різні форми соціальної напруги, а інколи – у відкритий конфлікт. Це зумовлює необхідність пошуку таких

механізмів взаємодії між зазначеними структурами, які б ґрунтувалися на відносинах не підлеглості, а партнерства.

Реалізація повноважень органів публічної влади – це цілеспрямована дія на суспільні відносини, яка пов'язана із встановленням прав та обов'язків їх учасників, із використанням таких прав та виконанням обов'язків. а також із організацією необхідних для цього умов.

Актуальність проблеми, розглянутої в даній статті, зумовлена такими чинниками:

- надмірною централізацією системи державного управління;
- необхідністю адаптації вітчизняної законодавчої бази та управлінських практик до відповідних стандартів Ради Європи, членом якої є Україна.

Виклад основного матеріалу. Характер відносин між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади, їхній статус визначений насамперед Конституцією України та чинним законодавством.

Конституцією передбачено існування двох систем влади на місцях: місцеві державні адміністрації (ст. 118, 119), які є місцевими виконавчими органами державної влади, і місцеве самоврядування (ст. 140, 143) як публічна влада територіальних громад [1]. Ці дві системи влади є різними за своєю юридичною природою, а також наділені різними функціями та повноваженнями. Основний закон – Конституція України – не допускає заміни місцевого самоврядування державними адміністраціями. Під час реалізації функцій і повноважень вищезгаданих систем місцевої влади виникають суперечні питання стосовно меж їх функцій і повноважень.

Відповідно до положень Європейської хартії про місцеве самоврядування, основні повноваження місцевого самоврядування встановлюються конституцією або законом. В Україні вони закріплені в загальному вигляді у ст. 143 Основного Закону, а їх деталізація міститься в Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про столицю України –

місто-герой Київ», Положенні про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, а також у галузевому законодавстві – Законах «Про основи містобудування», «Про транспорт», «Про зв'язок», «Про охорону праці», «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», «Про пожежну безпеку», «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про природно-заповідний фонд», у Земельному, Лісовому, Водному кодексах України та інших правових актах.

Основні засади взаємодії та відносин органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади визначені в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 10, ст. ст. 25-40, ст.ст. 43, 44, 49, 71, 73, 74, 76, 79), а також Законі України «Про місцеві державні адміністрації» (ст. 13, 16, ст. 17–29, ст. 35, 44) [2], [3]. Ці закони розмежовують повноваження органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій. Однак розмежування, описане даними Законами, не зовсім чітке. У двох законах 16 повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій дублюються повністю і 12 – частково.

Повноваження органів місцевого самоврядування поділяються на власні, тобто повноваження органу або посадової особи, які не можуть бути передані іншим органам або посадовим особам. Власні повноваження пов'язані з вирішенням питань місцевого значення.

Делеговані повноваження – повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних та обласних рад, тобто передані державою для реалізації програм загальнодержавного значення.

Субделегування повноважень – наділення відповідним договором органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування одним або кількома окремими повноваженнями, які були делеговані іншому органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування.

Делегування повноважень, однією зі сторін якого є місцеві державні адміністрації, вимагає чіткої правової регламентації, адже ці органи державної влади та їхні посадовці відповідно до ст. 19 Конституції України можуть діяти тільки на підставі й у межах визначених законом повноважень. Правові основи делегування повноважень закладені Конституцією України, законами «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації». Конституція України допускає можливість виконавчій владі надавати окремі повноваження органам місцевого самоврядування. Зазначене конституційне положення конкретизоване в згаданих законах. Відповідно до них суб'єктом делегування повноважень місцевому самоврядуванню можуть бути органи виконавчої влади.

Реалізація повноважень органів місцевого самоврядування здійснюється в чотирьох основних формах:

- використання, тобто активної поведінки, спрямованої на здійснення наданих суб'єктам реалізації прав та можливостей;
- виконання, тобто активної поведінки суб'єктів реалізації, спрямованої на виконання покладених на них обов'язків;
- дотримання, тобто пасивної поведінки, яка не порушує встановлених заборон, утримання від вчинків, заборонених діючим правом;
- застосування – активно-владна діяльність компетентних органів із вирішення в рамках правових норм конкретних справ, видання спеціальних правових актів [4].

Повна та реальна реалізація права настає лише тоді, коли повністю будуть здійснюватися суб'єктивні права й виконуватися юридичні обов'язки як елементи правовідносин, що є завершальним етапом реалізації права шляхом створення (припинення) правовідносин. Для існування законності недостатньо тільки укладання договору, подачі заяви, скарги, прийняття правових актів, а необхідна велика організаторська робота із здійснення змісту створюваних правовідносин. [5, с. 53–54]

Водночас під реалізацією права мається на увазі не тільки здійснення нормативних приписів – насамперед це діяльність самої держави для забезпечення реалізації права. Ступінь демократичності суспільства багато в чому визначається тим, наскільки державою гарантуються й захищаються права й свободи громадян, як вони можуть реалізовувати свої права й здійснювати обов'язки.

Потрібно зауважити, що слово «реалізація» означає перетворення в життя, здійснення [6]. Реалізацію права слід розуміти як втілення, практичне здійснення вимог права [7].

Сучасні українські науковці також звертаються до поняття механізму місцевого самоврядування. Так, І. Дегтярьова зазначає, що «під механізмом місцевого самоврядування маються на увазі засоби вирішення нагальних проблем та актуальних суперечностей в його реалізації, застосування яких повинно призводити до досягнення поставлених цілей, отримання бажаних результатів (якісні управлінські послуги, забезпечення життєдіяльності громадян, ефективна діяльність органу місцевого самоврядування, тощо)» [8]. Серед найважливіших механізмів місцевого самоврядування І. Дегтярьова виокремлює організаційний, правовий, фінансово-економічний та інформаційний, причому організаційний механізм пов'язаний із вирішенням протиріч нормативно-організаційного характеру в діяльності органів місцевого самоврядування, в основі правового механізму складає сукупність нормативно-правових актів (ратифікованих, загальнодержавних та локальних), що дозволяють суб'єкту місцевого самоврядування в процесі своєї діяльності досягати цілей щодо якісного життєзабезпечення громадян тощо [8].

Є. Бабенков розглядає механізм здійснення місцевого самоврядування як комплексну системну категорію, що відображає сукупність організаційних, матеріальних, фінансових та інших засобів, об'єднаних загальною метою реалізації інтересів окремої людини, територіальної громади та узгодження їх із загальнодержавними. Серед елементів організаційної складової механізму функціонування системи місцевого самоврядування він пропонує виділяти

структуру, цілі, повноваження, принципи діяльності, форми та методи діяльності, кадрове забезпечення [9].

Отже, узагальнюючи вищезгадані підходи, можна зробити висновок, що механізм реалізації повноважень органів місцевого самоврядування місцевого рівня – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, матеріально-фінансових, політичних та інформаційних засобів, за допомогою яких здійснюється вплив районних та обласних рад на ті суспільні відносини, що знаходяться в межах повноважень цих органів.

Всі згадані складові цього механізму тісно пов'язані між собою, які часто переплітають впливи на фактори управління і реалізації повноважень органів місцевого самоврядування. Але належне функціонування системи місцевого самоврядування можна забезпечити не лише за допомогою права, адже діяльність органів місцевого самоврядування об'єднує явища як в економічній, так і в політичній системі суспільства. Тому забезпечити реалізацію окремих законів неможливо без застосування таких складових, як соціально-економічні, організаційні, політичні.

Важливим фактором для повноцінного функціонування органів місцевого самоврядування є наявність матеріально-фінансових засобів, тобто визначених законодавством України матеріальних ресурсів (спільна власність територіальних громад або державне майно, що знаходиться в розпорядженні районних та обласних рад), а також фінансових засобів (бюджети та позабюджетні фонди), які дають можливість реалізувати повноваження органів місцевого самоврядування та функціонування регіону в цілому.

В результаті запровадження пропорційної виборчої системи в 2006 р., на основі якої відбувались вибори до місцевих рад, політичні засоби механізму реалізації повноважень набувають все більшого значення та розширюють свій вплив. До даних засобів відносяться політичні фракції, які представлені у радах, а також ті чи інші політичні звернення та заходи, які виконуються представниками партій при вирішенні тих чи інших питань.

Все більшого значення набувають інформаційні засоби, адже за допомогою них проводиться інформування населення відповідних населених пунктів про діяльність та розвиток органу місцевого самоврядування, а також інформацію про діяльність депутатів місцевих рад щодо питань, з яких їм доводиться приймати рішення.

Під час трактування поняття механізму реалізації повноважень органів місцевого самоврядування на регіональному рівні потрібно враховувати такі обставини:

- дане поняття повинно використовуватися не тільки для характеристики масштабних явищ, але і локальних, чітко окреслених, які мають стійкі структурні та функціональні зв'язки і спрямовані на вирішення тієї чи іншої проблеми місцевого життя;
- у процесі реалізації повноважень органів місцевого самоврядування основну увагу доцільно акцентувати не тільки на структурі, але й на динаміці функціонування механізму в процесі реалізації повноважень органів місцевого самоврядування.

Нормативно-правова база міжінституційних відносин (а це, насамперед, чинна Конституція України та поточне законодавство) потребує як ґрунтовного перегляду, так і доопрацювання та розвитку. Мета – підвищення ефективності функціонування держави загалом і кожного її елемента – передусім у частині утворення умов та забезпечення прав і свобод людини. Водночас варто зазначити, що чинним законодавством ще належно не врегульовано питання щодо діяльності органів здійснення різних видів влади. Адже відповідні публічні службовці, зокрема посадові та службові особи, як спеціальні суб'єкти права під час виконання своїх службових функцій і повноважень, на наш погляд, зобов'язані діяти ефективно за своїм внутрішнім, власним, не нав'язаним ніким переконанням. Воно має ґрунтуватися на всебічному, повному та об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законодавством. В основу має бути покладений принцип «відповідальної місії», що означає: будь-

яка владна діяльність соціального характеру ідеологічно обумовлена і не може відбуватися без самоконтролю [10].

У науковій літературі реалізацію повноважень органів місцевого самоврядування пропонується розглядати як завершальний етап правового регулювання відносин місцевого регулювання, як процес, що вимагає використання цілого комплексу заходів, до яких повинні входити правові, організаційні та матеріально-технічні засоби, а також як діяльність, що відбувається у певній послідовності [11].

Успішність реалізації більшості повноважень органів місцевого самоврядування значною мірою залежить від ступеня зрілості економічних, політичних та правових інститутів у цілому, і від ефективності функціонування правового механізму реалізації зокрема [12]. Крім того, ефективна реалізація повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування потребує зацікавленості членів територіальної громади та контролю з їх боку, а також знаходиться у безпосередній залежності від системи гарантій, спрямованих на забезпечення процесу реалізації [13].

Отже, під формою реалізації компетенції місцевого самоврядування розуміється зовнішнє відбиття конкретних дій посадових осіб, органу, його структурних підрозділів, що здійснюються в процесі їх діяльності й спрямовані на здійснення функцій, що постають перед цими суб'єктами. Що ж стосується форм реалізації повноважень, то в якості таких слід зазначити: проведення місцевого референдуму, зборів (сходів) громадян, місцевих виборів, голосування по відкликанню виборних осіб (форми прямої демократії); народне обговорення найбільш важливих питань місцевого значення, обговорення звітів депутатів, органів та посадових осіб місцевого самоврядування, народної правотворчої ініціативи, наказів виборців, індивідуальних та колективних звернень до органів та посадових осіб місцевого самоврядування, проведення зборів, мітингів та демонстрацій тощо (форми представницької демократії).

Система взаємовідносин між суб'єктами місцевого самоврядування базується на двох основних принципах: на принципі рівності та самостійності

між радами, територіальними громадами та органами різних рівнів і принципі підконтрольності та підзвітності рад, відповідних голів та інших суб'єктів місцевого самоврядування перед територіальною громадою, голів, комісій та інших суб'єктів місцевого самоврядування – перед відповідними радами тощо. Але питання взаємовідносин між суб'єктами місцевого самоврядування, на відміну від взаємовідносин суб'єктів місцевого самоврядування з органами державної влади, недостатньо врегульоване законодавцем, що потребує певних зусиль з вирішення цієї проблеми. Отже, з цією метою необхідно розробити окремі закони про обласні ради регіонального самоврядування; міські, сільські (селищні) ради як органи низового (базового) рівня самоврядування; територіальні громади; добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування.

Під відповідальністю органів та посадових осіб суб'єктів місцевого самоврядування слід розуміти настання негативних наслідків у разі невиконання або неналежного виконання покладених на них законом або договором обов'язків. У практиці функціонування системи місцевого самоврядування найважливішим видом юридичної відповідальності є конституційно-правова відповідальність. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування – це одна з важливих гарантій місцевого самоврядування, яка слугує забезпеченню функціонування місцевого самоврядування в інтересах населення та суспільства в цілому.

Становлення України як демократичної, правової і соціальної держави вимагає від органів місцевого самоврядування налагодження взаємодії з громадськістю. Ступінь взаємодії органів місцевого самоврядування з членами територіальної громади суттєво впливає на демократизацію суспільства та дає змогу громадянам впливати та контролювати рішення органів місцевого самоврядування відповідно до своїх потреб.

За роки незалежності України так і не вдалося перейняти більшість демократичних принципів управління державою та суспільними процесами.

Так, за результатами дослідження Nationsin Transit міжнародної неурядової

організації Freedom House (де оцінка різних напрямів демократичного розвитку перехідних країн здійснюється за шкалою від 7 балів – «найгірша», до одного бала – «найкраща»), оцінка розвитку громадянського суспільства в Україні залишається стабільною, починаючи з 2006 р.: 2,75 бала у 2006–2013 рр. За іншими напрямками дослідження Nationsin Transit рейтинги України виглядають менш успішними: у 2013 р. «Рейтинг демократичного розвитку» (тобто середній загальний показник, інтегрований на основі інших) становив 4,86 бала, «Національне демократичне управління» – 5,75 бала, «Виборчий процес» – 4,00 балів, «Незалежні медіа» – 4,00 бали, «Місьцеве демократичне управління» – 5,5 бала, «Судова система та незалежність суддів» – 6,00 балів, «Корупція» – 6,00 балів (табл. 1) [15].

Таблиця 1

Розвиток нації: рейтинг і досягнуті результати в Україні

Напрями дослідження	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Виборчий процес	4,00	4,25	3,50	3,00	3,00	3,25	3,50	3,50	3,50	3,75	4,00
Розвиток громадянського суспільства	3,50	3,75	3,00	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75
Незалежні медіа	5,50	4,75	3,75	3,75	3,50	3,50	3,50	3,75	3,50	4,00	4,00
Управління	5,00	5,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національне демократичне управління	-	-	5,00	4,50	4,75	4,75	5,25	5,0	5,50	5,75	5,75
Місьцеве демократичне управління	-	-	5,25	5,25	5,25	5,25	5,25	5,25	5,50	5,50	5,50
Судова система та незалежність суддів	4,50	4,75	4,25	4,25	4,50	4,75	5,00	5,00	5,50	6,0	6,0
Корупція	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	6,0	6,0
Рейтинг демократичного розвитку	4,71	4,88	4,50	4,21	4,25	4,25	4,39	4,39	4,61	4,82	4,86

Виходячи з даних, наведених у табл. 1, можна зробити висновок, що розвиток демократії в Україні в останні роки має негативну тенденцію, частина критеріїв погіршуються або погіршились за останні роки.

У цьому науковому дослідженні викликає цікавість два критерії з тих, що беруться до уваги дослідниками для визначення рівня розвитку демократії, – це «Місцеве демократичне управління» та «Розвиток громадянського суспільства». Ці два критерії визначають загальну картину ситуації, що склалася на сьогодні в місцевому самоврядуванні.

«Місцеве демократичне управління», яке за останні роки має негативну тенденцію, показує рівень прозорості та відкритості органів місцевого самоврядування. На погіршення цього показника впливають ряд факторів, а також спостерігається посилення впливу держави на місцевому рівні, відсутність вагомих зрушень у проведенні реформи адміністративно-територіального устрою, відсутність належного удосконалення нормативно-правової бази.

Рейтинг демократичного розвитку відіграє головну роль у процесі підвищення ефективності участі громадян у прийнятті важливих рішень. Адже враховуючи дані все того ж дослідження Nationsin Transit міжнародної неурядової організації Freedom House, показник розвитку громадянського суспільства стабільний ще з 2006 р., а, відповідно до даних ЄДРПОУ Державної служби статистики України, кількість об'єднань громадян зростає щороку [16].

Таблиця 2

**Зростання кількості об'єднань громадян в Україні у 2008–2014 рр.
(за даними ЄДРПОУ Державної служби статистики України)**

Об'єднання громадян	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Громадські організації та їх осередки	54862	59321	63899	67696	71767	79342	84675

Профспілки та їх місцеві об'єднання	20405	22678	24649	26340	27834	29376	31986
Благодійні організації	10988	11660	12267	12860	13475	14281	15679
Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	6848	8549	10329	11956	13872	15154	17693
Органи самоорганізації населення	-	-	1152	1210	1306	15683	17651

Проаналізувавши дані, наведені в обох таблицях, можна зробити висновок, що зростає інтерес і бажання брати участь у прийнятті суспільно-політичних рішень з боку громадськості, беручи до уваги тенденцію збільшення кількості офіційно зареєстрованих об'єднань громадян. Але це не дуже впливає на покращення показника розвитку громадянського суспільства – критерію, який є важливою основою для зміцнення демократичності на всіх рівнях державної влади та місцевого самоврядування.

Щоб якісно розвивалось громадянське суспільство, потрібні якісні зміни та ширше залучення громадськості для вирішення питань місцевого значення.

У випадку зацікавленості громадян на участь у прийнятті важливих рішень, формуванні місцевої та державної політики, ведення громадського контролю за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування, то держава має допомагати створенню і розширенню таких можливостей для громадян та їх об'єднань впроваджувати в життя необхідні для цього нормативно-правові акти та закони.

Аналіз існуючої нормативно-правової бази, яка регулює питання громадського контролю на місцевому рівні, дасть можливість визначити основні недоліки та шляхи її вдосконалення.

Функція громадського контролю найповніше може бути реалізована громадянами на місцевому рівні, адже проживаючи в межах одного населеного пункту, члени громади можуть швидше відреагувати на незаконне рішення органу самоврядування, вплинути на процес його прийняття, а недосконалий

законодавчий механізм ускладнює таку можливість. За своїм змістом функція громадського контролю на місцевому рівні може бути надзвичайно дієвим інструментом у процесі вирішення питань місцевого значення, оскільки у ході здійснення громадського контролю перевіряється виконання саме соціальних завдань, безпосередньо пов'язаних із захистом і реалізацією прав та свобод громадян, задоволенням та узгодженням соціальних потреб та інтересів населення [17].

Проте, активізація громадян в суспільному житті є комплексною проблемою, вона стосується не тільки нормативно-правової бази, а особливостей держави, нації, суспільно-економічної ситуації. Основним завданням, яке може бути реалізоване у найближчій перспективі, у випадку зацікавленості з боку держави, є вдосконалення законодавчого механізму контролю з боку громади.

Провівши аналіз нормативно правової бази, можна зробити висновок, що за останні роки є відповідні напрацювання в напрямі удосконалення цього механізму.

Зокрема, 13 січня 2011 р. було прийнято Закон України «Про доступ до публічної інформації» [18] та нову редакцію Закону України «Про інформацію» [19], які набули чинності 9 травня 2011 р. Закон України «Про доступ до публічної інформації» дав можливість для забезпечення гарантій права на інформацію, якою володіють органи публічної влади, та інформацію, яка становить інтерес для громади. В ньому прописані способи доступу до інформації, які сприяють та допомагають в інформуванні громадськості та відкривають інформацію щодо прийняття важливих для громади рішень, зменшують можливості обмеження посадової особи одноосібно та на свій розсуд використовувати владні повноваження доступу до інформації [20]. Цей закон дає можливість громадянам оперативно отримувати інформацію, розпорядником якої є органи державної влади та місцевого самоврядування, а також робить діяльність цих органів прозорою та відкритою, зменшує кількість відмов у наданні інформації.

Життєдіяльність регіону – досить складний процес, тому що органи місцевого самоврядування відповідають за майбутнє даного регіону. Саме від належного виконання повноважень органів місцевого самоврядування на регіональному рівні залежить продуктивна реалізація їхніх повноважень.

Таким чином, доцільним є передання органам місцевого самоврядування більшого кола повноважень щодо управління територіями та вирішення питань місцевого значення, тоді як місцеві державні адміністрації мають здійснювати лише контрольно-наглядові повноваження щодо законності рішень органів місцевого самоврядування. І така практика буде цілком узгоджуватися, зокрема, з положенням частини другої статті 8 Європейської хартії місцевого самоврядування: будь-який адміністративний нагляд над діяльністю місцевої влади, як правило, має за мету тільки забезпечення дотримання закону та конституційних принципів. Вказані заходи сприятимуть демократизації державного управління, підвищенню його ефективності, найточнішому опосередкуванню та узагальненню місцевих інтересів, оптимальному узгодженню їх з державними інтересами, найповнішому забезпеченню, вірному визначенню цільових пріоритетів розвитку місцевого самоврядування, прийняттю соціально-рівноважених рішень, підсиленню засад громадського контролю за здійсненням державного управління і в остаточному рахунку – розвитку місцевого самоврядування, громадянського суспільства та демократичної держави.

Література.

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р.
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» // Електронний ресурс // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=586-14>.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування // Електронний ресурс // Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036.

4. Ковтун І. Б. Процес та механізм реалізації повноважень органів місцевого самоврядування регіонального рівня [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.univer.km.ua.

5. Ковтун І. Б. Теоретичні питання реалізації повноважень органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в Україні / І. Б. Ковтун // Управління у ХХІ ст.: погляд молодих вчених : [зб. тез доп. всеукр. конф.] (27–28 лютого 2004).-Хмельницький:ХУУП, 2004. – С. 53–55.

6. Короткий тлумачний словник української мови. – К., 1988. – С. 244.

7. Розпупенко І. І. Розвиток позик органів місцевого самоврядування в перехідний період: автореф. дис.канд. наук з держ.управл./НАДУ при Президентові України.-К.,2003. – 20 с.

8. Дегтярьова І. О. Домінанти державної політики розвитку місцевого самоврядування в Україні: автореф.дис. на здобуття наук.ступ.канд.наук з держ.упр.: / НАДУ при Президентові України; ХарРІДУ. – Х., 2005. – 20 с.

9. Бабенков Є. П. Організаційно-економічний механізм розвитку місцевого самоврядування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.наук з держ.управл.: спец.25.00.04 «Місцеве самоврядування» НАДУ при Президентові. ХарРІДУ. – Х., 2005 – С. 15.

10. Сушинський О. І. Контрольна влада України: сутність та система // Українське державотворення: уроки, проблеми, перспективи: Матеріали науково-практичної конференції. Львів : ЛФ УАДУ, 2001. Ч. 1. – С. 168–178.

11. Любченко М. П. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування / М. П. Любченко. – Х. : Модель всесвіту,2001. – С. 158–159.

12. Організаційні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні [монограф.] / [за заг. ред. Ю. О. Куца ; авт. кол.: Ю. О. Куца; авт.кол. Ю. О. Куц, С. В. Болдирев, А.Є. Тамм та ін.]. – Х. : Магістр, 2004 – 180 с.

13. Волянська Г. Правові гарантії реалізації повноважень органів місцевого самоврядування // Місцеві ради: Проблеми місцевого самоврядування і місцевого господарства: Львівська регіон. наук.-практ. конф. (Львів, 13 лют. 2004 р.) Тези доп. і повідом. Львів, 2004. – С. 6–7.

14. Адміністративно-територіальний устрій України. Шляхи реформування: Монографія / Яцуба В. Г., Яцюк В. А., Матвійшин О. Я., Карпінський Ю. О., Куйбіда В. С, Негода В. А. та ін. К. : Геопринт, 2007. – С. 15.
15. Nations in Transit – Ukraine (2013) [Electronic resource]. — Access mode: http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/NIT13_Ukraine_1stProof.pdf.
16. Показники Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/express/expr2014/01_13/14_.zip.
17. Крупник А. С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення / А. С. Крупник // Теоретичні та прикладні питання державотворення [Електронний ресурс]. – 2007. – № 1. – Режим доступу : www.library.oridu.odessa.ua.
18. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс] : Закон України № 2939-VI від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
19. Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
20. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс] : наук.-практ. комент.до Закону України. – Режим доступу: http://pdp.org.ua/images/stories/materials/COMMENT_API_FINAL.pdf.